

Сидоренко Т.В.

Суми

tatyana_sudorenko@ukr.net

Основні принципи комунікативного методу навчання іноземних студентів української мови

Сучасний стан освіти в Україні віддзеркалює зміни у суспільному житті нашої країни, а саме євроінтеграційні процеси, відкритість кордонів, гуманізацію всіх сторін життя, зміщення акцентів на цінність особистості як активного суб'єкта суспільних процесів. У царині освіти більш актуальним і дієвим з точки зору результативності навчання мов стає використання комунікативного методу навчання, який передбачає розвиток творчої особистості як безпосереднього суб'єкта навчального процесу і формування комунікативних умінь і навичок у процесі навчальної діяльності.

Неабиякої цінності набуває комунікативний метод навчання в процесі опанування іноземними студентами української мови, адже навчальні програми передбачають обмежену кількість годин на засвоєння граматичних правил і паралельне формування мовленнєвих і комунікативних умінь і навичок. Тож засвоїти певну суму орфографічних, граматичних, орфоепічних правил і навчитися ними користуватися на практиці, продукуючи особисте висловлення, необхідно досить швидко, в обмежені часові рамки, і щоб впоратися з цим завданням, все частіше викладачі звертаються саме до комунікативного методу. У чому ж полягає його суть і які принципи закладені в його основу.

Питанню визначення основних принципів комунікативного методу присвячено роботи багатьох вітчизняних і закордонних дослідників, таких як А.Міхальська, І.Станкевич, Л.Струтинська, О.Кузнецова, Г.Вороніна, Ю.Пассов., А.Леонт'єв, Г.Бородіна [1, 2, 5]. Особливу увагу розгляду структури і особливостей використання основних принципів комунікативного методу навчання української як іноземної приділили у своїх роботах

С.Ніколаєва, М.Тишковець, Б.Сокіл, І.Ренчка, В.Перцева, І.Зозуля, О. Присяжна та інші [3, 6, 8, 9].

Більшість дослідників сходяться на думці, що швидке і якісне опанування мови можливе лише в процесі самого спілкування, коли студенти вчаться використовувати мовний матеріал на практиці в різних мовленнєвих ситуаціях. Під час навчальної діяльності студенти виконують різні завдання практичного спрямування, моделюють певні життєві ситуації, використовуючи необхідний лексичний матеріал правильно, дотримуючись граматичних, орфоепічних правил, враховуючи місце, мету спілкування, адресат мовлення, соціокультурні особливості країни, мову якої вивчають.

Акценти зміщуються саме на пріоритет усного спілкування, тому й більшу увагу приділяють виконанню таких усних завдань, як моделювання ситуації спілкування, у які студенти потрапляють щодня (розмова в магазині, у транспорті, у деканаті, в аптеці тощо), рольові ігри з використанням певних лексичних шаблонів, презентація з лексичним супроводом (коментар презентації готової, наданої викладачем, а також створення власної на задану тему, як то «Рідне місто», «Моя країна», «Моя родина»).

Також комунікативний метод вимагає підбір відповідного дидактичного мовного та мовленнєвого матеріалу, що знайомить з певними фразами-кліше відповідно до тої чи іншої мовленнєвої ситуації, а також використання таких прийомів, як багаторазовий повтор фраз, дій та завдань, продукування власного висловлювання на задану тему за зразком, створення діалогічного висловлювання.

Таким чином більша увага приділяється практичному спрямуванню навчання, формуванню мовленнєвих умінь і навичок у процесі навчальної діяльності, тобто на практиці. Адже суть навчального процесу полягає не в накопиченні теоретичних знань, а в умінні використовувати їх за потреби, правильно, влучно, доцільно, з метою досягнення результату спілкування – встановлення акту комунікації, досягнення контакту, «порозуміння» тощо. У

цьому і полягає функціональний принцип навчання – вміти застосовувати теоретичні знання на практиці [4].

Наступний принцип, на якому спирається комунікативний метод навчання, є принцип ситуативності. На практиці навчання української як іноземної студенти мають вміти використовувати необхідний лексичний матеріал відповідно до тої чи іншої мовленнєвої ситуації, розуміти викладача, а згодом й інших носіїв мови, продукувати власні висловлювання на певні теми.

Крім вище згаданих принципів комунікативного методу, виділяють й інші, такі як принцип мовленнєво-розумової діяльності, принцип новизни, особистісно-орієнтованого підходу з урахуванням потреб, інтересів студентів та інтерактивності (робота в парах, у групах) [9].

Ще один важливий принцип комунікативного підходу вивчення української як іноземної – це соціокультурний принцип, а саме мова йде про необхідність засвоєння студентами соціокультурних знань, а також соціолінгвістичних умінь і навичок, аби швидко інтегруватися в оточуюче суспільство. Мова йде саме про ознайомлення іноземців з культурою України, традиціями спілкування в різних ситуаціях і використання мовних етикетів – лексичних шаблонів, що сприятиме більш швидкому розумінню і засвоєнню мови, а також влиття в «мовне» середовище.

Аби завжди під час використання комунікативного методу навчання прослідковувався взаємозв'язок теоретичних знань і практичних умінь і навичок, тобто студенти вміли створювати власні висловлювання правильно – відповідно до граматичних, орфоепічних, стилістичних норм української мови, необхідно використовувати паралельно і традиційні методи, такі як граматико-перекладний, аудіолінгвальний, метод занурення в мовне середовище [7]. Все це разом буде сприяти інтенсифікації і ефективності навчання іноземців української мови і досягнення кінцевої мети – набуття знань і формування комунікативних умінь і навичок, необхідних для встановлення процесу комунікації в побуті і надалі під час навчальної наукової і професійної діяльності.

Список використаних джерел.

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с. (Серія «Альма-матер»).
2. Білан Н. Комунікативний метод навчання іноземних мов студентів немовних ВНЗ Наталія Білан // Молодь і ринок. – 2012. – №5 (88). – С. 149-153.
3. Зозуля І. основні сучасні методи викладання української мови як іноземної (досвід викладачів кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету) / Ірина Зозуля // Теорія і практика викладання української мови як іноземної – 2014. – Вип. 9. – С. 22-27.
4. Євдокімова-Лисогор Л.А. Комунікативний підхід щодо вивчення іноземної мови [Електронний ресурс] / Л.А. Євдокімова-Лисогор. – Режим доступу: http://confcontact.com/2013_06_07/15_Evdokimova_Lisogor.html
5. Пассов Є.І. Комунікативний метод навчання іншомовному мовленню. – К., 2001. – 212 с.
6. Попова О.А. Комунікативне спрямування в навчанні української як другої та іноземної мови // Горизонти освіти. Психологія. Педагогіка. – 2013. – № 1. – С. 112–115.
7. Сокіл Б. Методи вивчення української мови як іноземної та їх характеристика / Богдан Сокіл // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – 2007 – Вип.2. – С. 14-18.
8. Стеценко, Н. М. Комунікативна компетентність як складова професійної підготовки сучасного фахівця / Н. М. Стеценко // Педагогічний альманах : збірник наукових праць. – Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2016. – Вип. 29. – С. 185 – 191.
9. Тишковець М. Використання комунікативного методу вивчення української мови як іноземної у медичному ВНЗ / Марія Тишковець // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – 2013. – Вип. 8. – С. 40-48.